

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด และใช้กรณีศึกษาในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยเชื่อว่าการแก้ปัญหาด้านสุขภาพต้องอาศัยความคิดและการกระทำที่เป็นศักยภาพของ “คนใน” เป็นสำคัญ การค้นหาศักยภาพและการนำศักยภาพของ “คนใน” มาใช้ในการจัดการแก้ปัญหาจึงเป็นประเด็นหลักของการวิจัยนี้ กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีที่ใช้ศึกษาปัญหาและสร้างการเข้าถึงศักยภาพของ “คนใน” ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ 1) สถานการณ์การใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดที่สะท้อน วิถีชีวิต ภาวะสุขภาพ และการจัดการด้านสุขภาพตามมุมมองของเด็กวัยรุ่น ครอบครัว องค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและไม่ใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดเพื่อเป็นฐานคิดในการพัฒนาศักยภาพของเด็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) สังเคราะห์แนวทางในการป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดโดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของเด็กและการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน และ 4) สังเคราะห์แนวทางการให้บริการสุขภาพเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด โดยอาศัยการทำงานร่วมกับเด็กวัยรุ่น ครอบครัว องค์กรในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาคือ ชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ทำการศึกษาในระหว่างเดือนตุลาคม 2543 ถึงเดือนมิถุนายน 2545 ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมซึ่งทำให้เกิดกิจกรรม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อความคิดของคนที่เกี่ยวข้องต่อสถานการณ์การใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด กิจกรรมการเข้าถึงศักยภาพของเด็กวัยรุ่น และกิจกรรมการสำรวจภาวะสุขภาพเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อชี้ประเด็นปัญหาพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สารเสพติด และการประเมินศักยภาพของเด็กวัยรุ่นในการป้องกันการใช้สารเสพติด โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ การวิเคราะห์เรื่องราว และการวิเคราะห์แบบเมตริกซ์ ตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้เชี่ยวชาญและการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบสอบถามการประเมินภาวะสุขภาพได้ 0.82 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาคของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในภายนอกด้านสุขภาพของเด็กวัยรุ่นได้ 0.72

รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์บนฐานการศึกษาสถานการณ์การใช้สารเสพติดที่นำ “ปัญหา” ที่เกิดจากวิถีชีวิตในบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนแออัด ภาวะสุขภาพ พฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สารเสพติดและการร่วมค้นหา “ศักยภาพ” ของเด็กวัยรุ่น ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้วิจัยนำข้อความรู้ที่วิเคราะห์ได้เสนอให้ผู้ร่วมวิจัยร่วมคิดร่วมวิเคราะห์สังเคราะห์สถานการณ์ปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สารเสพติดในชุมชนแออัดจนสรุปเป็นข้อความรู้ว่าเด็กวัยรุ่นต้องมีอาชีพจากการได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพจึงจะทำให้ไม่ใช้สารเสพติด สัมพันธภาพในครอบครัวและเพื่อนบ้านที่มีอยู่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันการใช้สารเสพติดได้ โดยการพัฒนาความเข้มแข็งให้ผู้หญิงเป็นแกนนำในการจัดการในครอบครัว และที่สำคัญคือการเสริมพลังให้เครือข่ายช่วยเหลือดูแลกันเมื่อเจ็บป่วยโดยเฉพะระหว่างเพื่อนบ้านมาใช้ในการป้องกันการใช้สารเสพติดในเด็กวัยรุ่นของชุมชนแออัด พยาบาลและหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการป้องกันการใช้สารเสพติดต้องทำงานอยู่บนฐานในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องเห็นปัญหา จัดการปัญหาโดยเน้นที่การพัฒนาศักยภาพและสร้างการมีส่วนร่วมให้ตระหนักในปัญหาและคิดวิเคราะห์หากกลยุทธ์และแนวทางในการป้องกันการใช้สารเสพติดเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

The objective of this research was to investigate learning achievement, opinion, metacognition and learning persistency through the advance organizers. The subjects were 25 students during the second academic year of 2003 at Ban Khengnadi, Amphoe Khuengnai, Ubon Ratchatani. The population was selected by cluster sampling.

The tools of the research included (1) Self-Developed achievement test, whose p value was 0.40-0.61, r value was 0.42-0.70, and valid coefficient was 0.84; (2) Opinion test for the students undergoing advance organizers; (3) evaluation form for Metacognition; and (4) Programmed Instruction with 89.53/89.53 efficient value and 0.65 success value.

The first data on learning achievement of the subjects undergoing the advance organizers were analyzed by dependent t-test using the SPSS for Windows program. The second data on opinion towards provision of the advance organizers and towards atmosphere in the classroom were expressed as percentage and content analysis. The third data on metacognition were analyzed by percentage and data analysis. And, the fourth data on learning persistency were analyzed by dependent t-test.

The findings showed that (1) the result of learning achievement after involvement was higher than before involvement of advance organizers. (2) For opinion on advance organizers, the subjects agreed that provisions of advance organizers helped them review the lessons before studying new topics, made them ready for new contents of next program as well as facilitated them to understand the programmed instruction. In studying atmosphere, the students demonstrated that the advance organizers provided them with opportunities to acquire knowledge based on their potential and discuss as well as ask questions, and give them insight into the contents. However, they reminded that those who finished the program first would interfere the class. (3) The result of the metacognition in all four aspects showed that the students had metacognition at high level in self-supervision and perception with 100% and 96% respectively, while planning and thinking strategies were at low level with 20% and 16% respectively. (4) Learning persistency of the subjects on Mathematics was not statistically different at a 0.05 level of significance.

empowering messages for developing community led initiatives in substance abuse prevention. Adolescents should be given opportunity and their potential should be empowered for options of income generating activities. Family relationships should be strengthened through empowering women's potential of family care and management. Care network in the slum community, especially those among neighborhoods, should be strengthened since neighborhood watch is highly needed for substance abuse prevention. These proposed messages identified significance of the learning process among all involving people in the slum community. This process should be educative, enlightening, empowering and emancipatory experiences for adolescents and their family, members of the immediate community agencies and authorities, those from related agencies including community nurses.